

Quin és el masculí de «hostessa»?*

JAUME SALVANYÀ <jsalvanya@gmail.com>

* Agraïco a Xavier Rofes i Ester Prat la llum que m'han fet sobre la qüestió de fons d'aquest article i altres observacions puntuals.

Un *hoste* és un home que s'allotja a casa d'algú o bé en un *hostal*, un *hotel*, etc., i també un home que *hostatja* algú a casa seva (aquest últim sentit, segurament en retrocés en favor de *amfitrió*). Segons el diccionari i la gramàtica, si l'*hoste*, en comptes de ser un home, és una dona, la forma correcta és *hostessa*. Però, com passa sovint, la teoria va per una banda i la pràctica per una altra, i moltes vegades s'utilitza *hoste* com a forma femenina: «“Enlloc més et pots banyar en una piscina a l'aire lliure a ple hivern», assegurava ahir una *hoste* del balneari Prats» (*diaridegirona.cat*, 4-11-2007); «Una *hoste* a l'habitació 104 de l'Hotel Zenit Borrell de Barcelona, ahir a la tarda» (peu de foto a *El Periódico*, 12-2-2008, p. 42).

Aquest ús no és recent d'aquests últims anys; ja es troba documentat, fa gairebé cent anys, en Josep Carner: «Fórem catorze en aquell delicat dinar de recepció. [...] el ministre i la seva muller i filla, i l'amiga i *hoste* de la seva filla, una noia anglesa de vint-i-dos anys» (*L'elefant blanc, robats*, 1918; cerca feta al Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana). També el DCVB en dóna un cas: «Unes *hostes* treuen ses altres» (com a variant menorquina de l'expressió *Hostes vinqueren que de casa ens tragueren*).

Al llarg del segle XX el mot *hostessa* va prendre dos significats nous, probablement a partir de la forma anglesa *hostess*: d'una banda, el d'una

dona encarregada d'acollir i atendre els passatgers de certs mitjans de transport (no sols dels avions, com indiquen els diccionaris, sinó també de trens de llarga distància o de vaixells, per exemple), i, d'altra banda, el d'una dona encarregada d'acollir i informar els assistents a una fira, un congrés, etc. Al principi aquestes feines eren exclusives de dones, però posteriorment s'hi van anar incorporant els homes, i aleshores va sorgir la necessitat de trobar una forma masculina per a designar aquesta professió. Joan Solà¹ ja s'ho plantejava fa més de vint anys: «¿com s'ha de dir l'home que faci el mateix que una *mainadera*, *llevadora*, *hostessa* o *modista*?».

Com indica Montserrat Serra², la decisió que va prendre el Termcat per a solucionar aquest interrogant va ser recórrer a la forma primitiva *hoste* i desestimar explícitament la forma *hostès*, creada regressivament llevant la *-a* al femení *hostessa*, perquè la va considerar lingüísticament inadequada. En el DIEC1, aquest significat per al masculí *hoste* no s'hi va arribar a incorpo-

rar, però sí que el trobem en el DIEC2 i a la fitxa 6710/1 de l'Optimot.

Tècnicament, és cert que *hostès* és un mot mal format, perquè es pren la *-a* del femení com si fos un sufix, quan en realitat el sufix és *-essa*; i als noms femenins acabats en *-essa* no els correspon el masculí en *-ès* (*tigressa-tigre*, *abadessa-abat*), que sí que és propi, en canvi, dels femenins en *-esa* (*burguesa-burgès*, *marquesa-marquès*). Acceptar la forma *hostès*, doncs, suposaria crear una excepció a la norma.

Ara bé, com observa Xavier Rull³, no és menys cert que en la intuïció general dels parlants, que no entenen de criteris tècnics, la manera espontània —i, per tant, natural— de fer el masculí de *hostessa* no és en cap cas *hoste*, sinó *hostès* o fins i tot *hostesso*. I això és així perquè el sufix que es percep no és *-essa*, sinó simplement *-a*, i en aquest sentit la connexió entre *hoste* i *hostessa* és distant. És com si a partir de *pitonissa* ('dona que prediu el futur') se'ns digués que el masculí ha de ser *pitó*. Doncs no, això també aniria contra el sentit lingüístic: el masculí es percep com a *pitónis* —i potser en aquest cas també ho és tècnicament, tot i que no el trobem al diccionari— i col·loquialment pren la forma *pitonisso*.

Hostès i *hostesso*, doncs, són formes més vives en la llengua oral que no pas *hoste*. El problema és que els usos

1. *Els noms de professions, càrrecs i oficis*, dins la secció «Parlem-ne» del diari *Avui*, 18-7-1993.
2. «El tractament del gènere en les denominacions d'oficis i càrrecs», dins *Actes de la V Jornada «Confonem gènere i sexe? Llenguatge no sexista: fenomen, límit i aplicació»*, 15 d'abril del 2005 (document consultat a Internet: http://www.ub.edu/sl/cilaj/actes/VJornada/7_Serra.pdf).

3. *La formació de mots*, Eumo, 2004, pp. 291-292.

